

Appendiks: Metode og materiale i forskningsprosjektet *Musikerarbeidsmarked i endring*

Dette appendikset er en beskrivelse av overordnede metodiske valg og strategier brukt til å samle inn og analysere data i forskningsprosjektet *Musikerarbeidsmarked i endring*. Syv av kapitlene i denne boka inngår i dette forskningsprosjektet:

- Kapittel 1. *Musikerroller og grensdragninger i musikkarbeidsmarkedet* (Stavrum & Røyseng)
- Kapittel 2. *Profesjonelt kunstnerisk agentskap. Strategier for prosjektmakeri og jobbskaping* (Vinge & Stavrum)
- Kapittel 4. «Det lærte jeg egentlig ingen ting om da jeg studerte»: *Ideologiske spenninger i høyere utøvende musikkutdanning* (Vinge, Røyseng & Skrebergene)
- Kapittel 9. *Synlighet som karriereressurs for musikere* (Røyseng & Stavrum)
- Kapittel 10. *Musikerne og klimakrisen* (Vinge, Røyseng, Salvesen & Skrebergene)
- Kapittel 11. *Prat eller handling? Om kjønn og ambivalens i musikkarbeidsmarkedet* (Stavrum, Vinge & Salvesen)
- Kapittel 12. *Musikeres profesjonelle seighet* (Røyseng & Vinge)

Formål

Utgangspunktet for bokutgivelsen som forskningsprosjektet *Musikerarbeidsmarked i endring* inngår i, er redegjort for i innledningskapitlet til denne utgivelsen. Det handler altså om et behov i utdanningssektoren og i kulturpolitikken for forskningsmessig kunnskap om hva ulike endringsprosesser i musikkbransjen, kulturlivet og samfunnet som helhet betyr for

dagens og morgendagens arbeidsmarked for musikere. Målet for forskningsprosjektet har vært å gi ny innsikt i de strukturer, roller og muligheter som gjør seg gjeldende i det profesjonelle musikklivet i Norge i dag, med særlig vekt på hva som kjennetegner et profesjonelt yrkesliv som musiker.

Metodebeskrivelse

Forskningsprosjektet har anlagt kvalitative intervjuer som metode for datainnsamlingen. En forskningsgruppe på fem personer gjennomførte intervjuene:

- Sigrid Røyseng – Norges musikkhøgskole (prosjektleder)
- Heidi Stavrum – Universitetet i Sørøst-Norge
- John Vinge – Norges musikkhøgskole
- Guro Utne Salvesen – Norges musikkhøgskole (vitenskapelig assistent)
- Simen Skrebergene – Norges musikkhøgskole (vitenskapelig assistent)

I tillegg deltok tre masterstudenter i musikkpedagogikk ved Norges musikkhøgskole i en avgrenset del av prosjektet, som del av et forsknings-integrert emne i masterstudiet.

Rekruttering og utvalg

For å skaffe informanter til prosjektet brukte vi innledningsvis tid til å orientere oss i musikkfeltet. Vi lagde en database over potensielle kandidater ved å undersøke diverse festivaler og konsertprogram, samt hjemmesider til symfoniorkestre og etablerte institusjonsensembler. Forskningsgruppens deltakere, med utfyllende kjennskap til musikkfeltet og høyere musikkutdanning, bidro også med aktuelle kandidater på tvers av sjangeruttrykk, musikalske praksiser og fra ulike generasjoner. Databasen utgjorde 250 navn sortert på kjønn, alder, instrument, sjanger-tilhørighet, utdanningsbakgrunn, oppvekststed og nåværende bosted.

Med utgangspunkt i databasen gjorde vi en prioritering blant mulige informanter for å ivareta størst mulig bredde og variasjon (Patton, 2002).

Utvalget representerer kvinner og menn. Informantene bor og virker i ulike deler av landet, og de representerer ulike musikalske sjangre og praksiser. Informantene er frilansmusikere, dirigenter, komponister, kirkemusikere og profesjonelle orkestermusikere. De kombinerer utøvende virksomhet i varierende grad med undervisning, studioarbeid, komponering og musikkadministrasjon. Til sammen ble 57 musikere intervjuet.

Sjanger

For å sørge for sjangermessig bredde har vi brukt nokså brede kategorier: klassisk musikk (inkl. samtidsmusikk), folkemusikk, jazz og populærmusikk. Utvalget fordeler seg slik: 22 informanter tilhører klassisk musikk, 11 informanter tilhører folkemusikk, 12 informanter tilhører jazz og 12 informanter tilhører populærmusikk. Det er verdt å understreke at mange av informantene ikke så lett lar seg plassere i én sjanger musikalsk. Mange av dem jobber innen flere sjangre og med sjangeroverskridende musikk. De fleste av informantene har en høyere utøvende musikkutdanning, og vi har ganske enkelt kategorisert dem i de ulike sjangrene ut fra sjangermessig innretning av studiene de har tatt. Utvalget representerer samtlige utdanningsinstitusjoner i Norge som tilbyr utøvende musikkutdanning på bachelor- og masternivå. Det er også noen informanter som ikke har høyere utøvende musikkutdanning. Det er eksempler på slike informanter i alle sjangerkategorier. Det er også grunn til å understreke at utvalget har relativt få informanter som dekker de mest kommersielle delene av Musikk-Norge.

Kjønn

Den kjønnsmessige fordelingen i utvalget er nokså jevn. I tabellen nedenfor vises kjønnsfordelingen i utvalget per sjanger:

Tabell 1. Kjønnsfordeling i utvalget per sjanger

	Kvinner	Menn
Klassisk musikk	10	11
Folkemusikk	6	6
Jazz	7	5
Populærmusikk	7	5
<i>Totalt</i>	30	27

Alder

I arbeidet med utvalget er det også lagt vekt på å ha med informanter som dekker en aldersmessig bredde. På intervjutidspunktet var den yngste informanten i utvalget i midten av 20-årene, mens den eldste var i slutten av 60-årene. Aldersmessig fordeler utvalget seg slik:

Tabell 2. Aldersmessig fordeling i utvalget

25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år
7	11	26	11	2

Arbeidssted

Informantene er rekruttert fra alle landsdeler og dekker dermed en geografisk bredde, slik det fremgår av tabellen under:

Tabell 3. Regional tilhørighet i utvalget

Østlandet	Sørlandet	Vestlandet	Midt-Norge	Nord-Norge	Utlandet
32	2	11	4	7	1

Ut over variasjon i sjanger, kjønn, alder og bosted, er også andre mangfoldsperspektiver forsøkt ivaretatt i utvalget.

Intervjuguide

Intervjuene var semi-strukturerte (Kvale & Brinkmann, 2009) og ble gjennomført med utgangspunkt i en ganske omfattende intervjuguide. Temaene som ble berørt i intervjuene var:

- Bakgrunn og veien inn i musikeryrket
- Musikalsk uttrykk
- Arbeidshverdag (fordeling av tid og erfaring med ulike arbeidsoppgaver)
- Formell og uformell læring (hvordan har de skaffet seg kompetansen de trenger)
- Samarbeid, nettverk og opplevelse av konkurranse i bransjen

- Økonomi og inntektskilder (inkl. endringer over tid i karrieren)
- Koronakrisen
- Opplevelser av endring og stabilitet i musikeryrket
- Publikum
- Entreprenørskap og holdninger til økonomi
- Kjønn, alder og mangfold
- Klimaspørsmål
- Sted

Alle temaer ble berørt i alle intervjuene, men vektleggingen av ulike tema kunne variere ganske mye med utgangspunkt i hva informantene var mest opptatt av og hadde mest å fortelle om.

Gjennomføring av intervju og transkripsjon

Samtlige intervjuer ble gjennomført i perioden august 2020–februar 2021. På grunn av de gjeldende smittevernsrestriksjonene i intervju-perioden ble de fleste intervjuene gjennomført digitalt ved hjelp av videokonferansetjenesten Zoom, men vi fikk også anledning til å gjennomføre enkelte av intervjuene fysisk. Selv om man uvegerlig mister en del muligheter i kommunikasjonen med informantene med en digital intervjuform, mener vi at intervjumaterialet i liten grad ble skadelidende.

Intervjuene hadde en varighet mellom 60 og 120 minutter. Da de kvalitative analysene i prosjektet har som mål å innhente erfaringer, holdninger og oppfatninger knyttet til det profesjonelle musikerlivet, er informantenes muntlighet tonet ned i transkripsjonene for å fokusere på meningsinnholdet. I gjengivelsen av informantsitater i kapitlene er få transkripsjonskonvensjoner er brukt:

- [...] indikerer at vi har sakset i informantsitater.
- [tekst] betyr at vi har erstattet personidentifiserbart innhold med mer generisk informasjon eller bruker klammetegnene til å kommentere kontekstuell informasjon som ikke fremkommer i sitatet.

Analyse

Materialet er analysert i ulike steg. Som forskergruppe har vi hatt flere diskusjoner i løpet av intervjuprosessen, der vi har delt erfaringer knyttet til gjennomføringen av intervjuene. På disse møtene har vi løftet frem interessante tematikker fra våre individuelle intervjuer og sett på sammenfall og variasjon mellom disse. På interessante tematikker som fremkom i startfasen gjorde vi teoretiske annoteringer for mulig senere bruk (Strauss & Corbin, 1998). Møtene underveis ga oss også mulighet til å revidere intervjuguiden, der vi tonet ned enkelte spørsmål som vi anså mindre relevante og la større vekt på andre, men også inkluderte nye tematikker. Denne analyseprosessen kan dermed forstås i lys av abduksjon (Alvesson & Sköldberg, 2018; Bryant & Charmaz, 2007) med konstant komparativ metode som gjennomgående analytisk tilnærming (Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 1998).

Etter samtlige intervjuer var gjennomført og transkribert, samlet hele forskergruppen seg for et tredagers systematisk analyseseminar. Her fulgte vi i all hovedsak de stegene som beskrives av Eggebø (2020) for kollektiv analyse. I forkant av seminardagene ble det skrevet én sides sammendrag av samtlige intervju. Vi fordelte intervjuene mellom medlemmene i forskningsgruppen, slik at ingen skrev sammendrag av intervjuer man selv hadde gjennomført. På denne måten sørget vi for at flere enn én person hadde inngående kjennskap til hvert intervju. Sammendragene ble gjort tilgjengelige for alle i forskningsgruppen i forkant av seminaret. På seminaret ble hvert enkelt intervju gjennomgått, etterfulgt av diskusjon av hvilke temaer som fremsto som særlig interessante i dette. Ved gjennomgangen av samtlige intervjuer hadde vi en liste med flere interessante tematikker og mulige kombinasjoner av disse. Dette ble videre systematisert i ulike overordnede tematiske overskrifter som danner utgangspunktet for kapitlene i denne boka som bygger på dette materialet.

Det siste steget i analysene er gjennomført i forbindelse med det spesifikke arbeidet med kapitlene. Her har forfatterne jobbet litt mer ulikt, men det dreier seg uansett om å gå mer detaljert til verks i den tematiske analysen av materialet. Spesifikke analytiske steg for arbeidet med de enkelte kapitlene er derfor omtalt mer direkte i disse.

Etiske aspekt

Prosjektet er meldt inn til NSD – Norsk senter for forskningsdata, og godkjenning ble gitt 19. mars 2020. Planen var å starte med intervjuingen i april 2020, men på grunn av covid-19-pandemien valgte vi å vente til august 2020 med å starte opp. Innen februar 2021 var alle intervjuene gjennomført. Dette var likevel en spesiell periode i norsk musikkliv. I disse månedene var det vanskelig – og i noen tilfeller umulig – å spille konserter. De fleste informantene var dermed i en annerledes situasjon enn det man kan omtale som en normalsituasjon. Koronasituasjonen ble direkte og indirekte tematisert intervjuene. Vi inkluderte et spørsmål om hvordan koronakrisen hadde påvirket informantenes arbeids- og inntektssituasjon. Videre kom koronakrisen opp uten at vi spurte direkte om det, ganske enkelt fordi det reflekterte den situasjonen musikerne snakket fra. Samtidig er det verdt å understreke at selv om koronakrisen fikk en del oppmerksomhet i intervjuene, var det på ingen måte et overskyggende tema.

Det ble gjort lydopptak av intervjuene som deretter ble transkribert. I artiklene siterer vi fra intervjuene, men alle informanter er anonymisert med pseudonymer. Øvrige grep er gjort for å ivareta informantenes anonymitet. Det kan handle om å endre instrument eller bosted, uten at dette forringer meningsinnholdets validitet. Informantpseudonymene er også endret mellom de ulike kapitlene, slik at det ikke vil være mulig å følge enkeltinformanter.

Referanser

- Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2018). *Reflexive methodology: New vistas for qualitative research* (3. utg.). Sage.
- Bryant, A. & Charmaz, K. (2007). *The SAGE handbook of grounded theory*. Sage.
- Eggebo, H. (2020). Kollektiv kvalitativ analyse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 4(2), 106–122. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2020-02-03>
- Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Aldine de Gruyter.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (T. M. Anderssen & J. Rygge, Overs., 2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3. utg.). Sage.
- Strauss, A. L. & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage.

